

Utemiljö vid skolor i Lunds kommun – Råd och riktlinjer

REMISSEN

Enligt byggnadsnämndens och servicenämndens beslut 2019-08-22 respektive 2019-09-18 har rubricerade råd och riktlinjer, upprättad 2019-06-27, varit på remiss under hösten 2019.

YTTRANDEN

Under remisstiden har inkommit 7 stycken yttranden. Nedan redovisas en sammanfattning av de synpunkter som inkommit. Synpunkterna finns i sin helhet på stadsbyggnadskontoret. Stadsbyggnadskontorets och serviceförvaltningens kommentarer hur yttrandet behandlats redovisas i kursiv stil efter varje yttrande.

Följande har avstått från att yttra sig:

- Lunds kommuns Fastighets AB 2019-10-07

Nämnder och styrelser

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen beslutar 2020-01-09 att yttra sig i enlighet med upprättat förslag med följande tillägg.

Att det är kommunstyrelsens uppfattning att utformningen och kvaliteten av utemiljöer vid skolorna och förskolorna är en viktigare faktor än de exakta kvadratmetrarna som måste erbjudas.

Att miljöfarliga material inte ska användas i skolornas utemiljö.

Att fruktträd och bärbuskar prioriteras vid nyplantering.

Kommunkontoret framför att det är viktigt att riktlinjerna inte skapar begränsningar. Riktlinjerna hänvisar till flera nationella råd och riktlinjer men kan bli otydligt vad det innebär för kommunen. Det saknas också en bedömning av de ekonomiska konsekvenserna av olika ytmått, som kan påverka både bygg- och driftskostnader. Enligt gällande program för styrning ska kommungemensamma riktlinjer tas av kommunstyrelsen och inte kommunfullmäktige. Utifrån det menar kommunkontoret att riktlinjerna bör antas av kommunstyrelsen, som har det ekonomiska helhetsansvaret. Ingen facknämnd kan göra revideringar som berör andra nämnder.

SN 2021/0156
BN 2021/0140

Kommentar

Skolgårdsfaktorerna är en sammanvägning mellan storlek på friytan och innehållet på gården. Texten om Kemikalier och mikroplaster är uppdaterad. Frukträd och bärbuskar är framlyfta som goda exempel på växtval som en del av en mångfald av växter.

En bedömning av de ekonomiska konsekvenserna av olika ytstorlekar på skolgårdar är beroende av många variabler. Kostnaden för iordningställande av utemiljön är beroende på vilken yta som avses och även markens ursprungliga förutsättningar. En grönyta är oftast mindre kostsam att utföra än en hårdgjord eller en yta med lekutrustning. En skolgård med redan uppvuxen vegetation och topografi är mer gynnsam än en med förorenade hårdgjorda massor. Driftskostnaderna för en skolgård varierar också beroende på skolgårdens utformning. En trång skolgård innebär oftast större slitage och ökade driftskostnader för att ersätta material och utrustning.

Att sätta en riktkostnad per kvm skolgård är alltså ganska svårt. Marknadsvärdet för markytan varierar beroende på läget samt vad man alternativt skulle kunna nyttja marken till. Exempelvis innebär exploatering av mark för kontorsbyggnader eller bostäder i centrala lägen ett högre marknadsvärde. Till den ekonomiska värderingen kan man även föra in nyttan av grönytan och den möjliga sociala rekreationsyta och övriga ekosystemtjänster som skolgården ger till närområdet. Det är svårt att värdera i pengar.

Vi följer gällande program för styrning och dessa råd och riktlinjer går upp till kommunstyrelsen för beslut och att Kommunstyrelsen ansvarar för uppdateringar av Utemiljö vid skolor i Lunds kommun Råd och riktlinjer.

Miljönämnden

Miljönämnden beslutar 2019-11-14

Att framhålla att maxantal elever bör användas vid beräkningar av skolgårdsytan för nya skolor.

Att anmoda serviceförvaltningen och stadsbyggnadskontoret att utveckla avsnittet om kemikalier och mikroplaster ytterligare.

Att utemiljön ska anläggas med naturliga material och inte innehålla konstgräs eller gummi material (fallskyddsgummi) samt utformas så att ingen framtida användning av kemiska bekämpningsmedel kommer behövas.

SN 2021/0156
BN 2021/0140

Att i övrigt tillstyrka Råd och riktlinjer för Utemiljö vid skolor i Lunds kommun med följande tillägg: De råd och riktlinjer som presenteras framhålls med rätta behovet av buskar och träd som ger skugga och som det går att klättra i. Men tyvärr framhålls inte de ytterligare fördelar som kan uppnås om man planterar fruktträd och bärbuskar. Barnen skulle då kunna följa frukternas mognadsprocess för att till slut kunna skörda resultatet av denna utveckling.

Kommentar

För nya skolor har förtydligats att maxantal elever ska användas vid beräkning av skolgårdsytan. Avsnittet kring kemikalier och mikroplaster har redigerats i samråd med tjänsteperson på miljöförvaltningen. I kemikalieplanen har kommunen satt upp riktlinjer för hur vi inom kommunen bör använda, eller undvika konstgjorda material i största möjliga mån. Än så länge är det svårt att helt utesluta det i samband med att göra fallskyddsytor tillgängliga, då alternativen ännu inte är så utvecklade. Särkrav kan inte ställas på verksamheter som inte är kommunala, men skolgårdsfaktorn begränsar utbredningen genom krav på grönska, och tillräckliga ytor som minskar behovet på grund av slitage. Kemiska bekämpningsmedel används inte i skötsel av kommunala skolgårdar.

Förtydligat övriga fördelar med gröna skolgårdar med en varierad vegetation och de ekosystemtjänster de kan bidra med, samt gett exempel på plantering av frukt och bär.

Barn- och skolnämnden

Barn- och skolnämnden beslutar 2019-11-20 att anta förvaltningens yttrande daterat 2019-11-08 som sitt eget och översända detta till byggnadsnämnden.

Barn- och skolförvaltningen framför att de ser positivt på det verktyg som tagits fram. Barn och skolförvaltningen vill understryka syftet med att ta fram Råd och riktlinjer för grundskolans utemiljöer. Det övergripande syftet är att stärka kvalitén i grundskolans utemiljö. Storleken på elevernas utemiljö är en viktig kvalitetsfaktor och den är ofta svår att fullt ut kompensera för genom övriga faktorer. Skolgårdsfaktorerna ska inte användas som ett medel för att minska ytor för elevers utemiljö. Vid planering av nya områden där kommunen har rådighet över hur ytor ska disponeras bör den högsta nivån vad gäller utemiljö för grundskola kunna uppnås.

SN 2021/0156
BN 2021/0140

Kommentar

Ambitionen är att dessa riktlinjer ska följas och att dessa riktlinjer följer med som krav vid beställning av nya skolor.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutar 2019-11-13 att överlämna utbildningskansliets tjänsteskrivelse till Servicenämnden och Byggnadsnämnden som yttrande över utarbetat förslag på råd och riktlinjer för utemiljö vid skolor i Lunds kommun.

Utbildningsförvaltningen avstår att yttra sig för de delar som berör grundskolan.

Skolgårdsfaktorn för årskurs 7-9 är vägledande avseende funktioner även för gymnasiet. Enligt förslaget kan man titta både på skolgårdens miljö, men även tillgodoräkna sig allmänna funktioner som finns utanför skolområdet. Denna möjlighet önskas strykas.

För gymnasieskolor räknas ingen friyta per elev, men för stora skolor bör en friyta på minst 3000 m² finnas enligt remissförslaget. Detta föreslås strykas.

Kommentar

Tidigare under arbetet har tydliga önskemål från framför allt politiskt håll varit att man även ska kunna titta på närliggande ytor. Detta har inte bedömts möjligt för de lägre åldrarna upp till årskurs 6, då de eleverna oftast är hänvisade till skoltomten under skoltid. Från årskurs 7 finns en tydlig skillnad då de flesta eleverna får lämna skolans område och också kan använda närmiljön. För mindre skolor med liten yta, kan lämplighet för placering underlättas om man även får titta på omgivningen.

Vid stora gymnasieskolor över 800 elever bör det finnas ett ansvar att erbjuda en utemiljö i anslutning till skolan. Under 3000 m² är det svårt att få till en miljö som kan uppfylla de funktioner som eftersträvas. Som exempel har Hedda Andersson skolan en friyta på ca 7000 m². Förtydligande i texten har gjorts kring att för befintliga skolor handlar det om att öka skolgårdsfaktorns värde utifrån befintliga förutsättningar.

SN 2021/0156
BN 2021/0140

Kultur- och fritidsnämnden

Kultur- och fritidsnämnden beslutar 2019-11-14 att godkänna upprättat yttrande över råd och riktlinjer för utemiljö vid skolor i Lunds kommun med tillägget att miljöfarliga material i möjligaste mån ska undvikas i skolornas utemiljö samt översända detsamma till byggnadsnämnden.

Kultur- och fritidsförvaltningen framför att det är viktigt att i takt med att staden förtätas är det av stor vikt att det finns kommungemensamma riktlinjer för att säkerställa både kvantitet och kvaliteten vad gäller utemiljön vid skolor. Utifrån nämndens ansvarsområde är det särskilt viktigt att friytan kan användas till rekreation och fysisk aktivitet även utanför de tider som den används som skolgård. Ett exempel som kan lyftas fram är belysning som möjliggör användning kvällstid.

Kommentar

Texten kring kemikalier och mikroplaster har utvecklats. Texten har förtydligats kring belysning för att öka användandet under mörka tider.

Tekniska nämnden

Tekniska nämnden beslutar 2019-12-11 att yttra sig i enlighet med förvaltningens tjänsteskrivelse.

Tekniska förvaltningen framför att det kan förtydligas vilka ansvar de olika nämnderna och förvaltningarna har. Även kring de befintliga skolgårdarna. Det vore bra om någon rubrik kunde behandla vikten av en god gestaltning som beskriver rumslighet, läsbarhet och orienterbarhet som främjar en trygg, stimulerande och inkluderande miljö. Detta är extra viktigt vid nyexploatering där befintlig struktur saknas. Ur trygghetssynpunkt är även belysning viktigt.

Bra att genusperspektivet är lyft, men ännu bättre om rubriken kan breddas till att skapa inkluderande och jämlika skolgårdar.

Texten får gärna förtydligas kring huruvida det går att tillgodoräkna sig yta på tak eller inte, då det är otydligt. Viktig slutsats att det inte är lämpligt att tillgodoräkna sig parkmark som friyta, då flera andra funktioner också konkurrerar om den marken.

SN 2021/0156
BN 2021/0140

Beskrivningen av mark- och exploateringskontorets roll behöver förtydligas och rättas.

Kommentar

Texten om de olika nämndernas ansvarsområden har förtydligats, så har även texterna om hur de befintliga skolgårdarna kan hanteras med hjälp av skolgårdsfaktorn. Vikten av en god gestaltning har lyfts fram tydligare på ett par ställen i dokumentet. Rubriken om genusperspektiv är utbytt till Inkluderande och jämlika skolgårdar. Gårdar på tak är i huvudsak komplementytor och måste utvärderas från fall till fall. I vissa situationer kan en samlad bedömning bli att friyta på tak kan tillgodoräknas.

Kommunala funktionshinderrådet

Kommunala funktionshinderrådets bygg- och trafikmiljögrupp framför i skrivelse 2019-12-17 förtydligande vad som står i olika lagstiftningar, föreskrifter och i deras förarbeten. De framför även förslag på omformuleringar kring vissa stycken.

Kommentar

Förslag på olika omformuleringar i texten har setts över och justerats.

SN 2021/0156
BN 2021/0140

SAMLAD BEDÖMNING

Remissen har visat att följande aspekter kräver viss omarbetning av dokumentet:

- Utemiljö vid skolor i Lunds kommun, antas av kommunstyrelsen som ansvarar för revideringar.
- Uppdaterat med mindre förtydligande och tillägg i texten.

STADSBYGGNADSKONTORET OCH SERVICEFÖRVALTNINGEN I LUND

Hans Juhlin
Stadsbyggnadsdirektör

Pål Svensson
Servicedirektör